

ΘΕΜΑΤΑ

ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

SHOCK

ΤΕΥΧΟΣ 54ο • ΤΟΜΟΣ 27ος • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2020

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ISSN: 1105-7572

ΘΕΜΑΤΑ

ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
Δελφών 106, Τ.Κ. 546 43
Θεσσαλονίκη, Μακεδονίας, ΕΛΛΑΣ
Τηλ. & Fax: 2310/865.537

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΜΟΣ 27ος ΤΕΥΧΟΣ 54ο
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2020

Συντακτική επιτροπή:

Αμανίτη Αικατερίνη	Κολέττας Αλέξανδρος
Αρβανίτη Κωστούλα	Κοτσόβολης Γεώργιος
Αστέρη Θεοδώρα	Λαβρεντίεβα Αθηνά
Βάκαλος Αριστείδης	Μάτση Κυριακή
Βασιλειάδου Γεωργία	Μεταξά Βικτώρια
Βερονίκη Φωτεινή	Ντρίτσου Βάγια
Γεωργιάδου Θεοδώρα	Παπακων/νου Παναγιώτα
Ελευθεριάδης Σάββας	Τσαούση Γεωργία
Ζούκα Μαρία	Τσιρογιάννη Κατερίνα
Καρανίκα Έλλη	Φυντανίδου Βαρβάρα
Κετικίδου Ευγενία	

Υπεύθυνος Σύνταξης
Βασίλης Γροσομανίδης

Τιμή Περιδικού.
Για τα μέλη της Ε.Α.Ε.Ι.Β.Ε. Δωρεάν

Το περιοδικό είναι αναρτημένο
στην ιστοσελίδα της Ε.Α.Ε.Ι.Β.Ε.
www.anesthesia.gr

Αλληλογραφία
Β. Γροσομανίδης
Αμισού 12, Καλαμαριά 55 131
e-mail: grosoman@otenet.gr

I.S.S.N. 1105-7572

•••

Παραγωγή έκδοσης
GRAFO A.E.

THEMATA
OF ANESTHESIOLOGY
AND INTENSIVE MEDICINE

Λίγα λόγια από τη σύνταξη

Μετά από πολύ καιρό και εν μέσω οικονομικής, υγειονομικής και πολιτιστικής κρίσης εκδίδεται το τεύχος αυτό των Θεμάτων Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας, **30 χρόνια** μετά την έκδοση του πρώτου τεύχους.

Το τεύχος αυτό των θεμάτων είναι αφιερωμένο στο Shock, σε μια κλινική κατάσταση η οποία έχει πολλές αιτίες, οι αναισθησιολόγοι έμμεσα ή άμεσα εμπλέκονται στην καθημερινή κλινική πράξη και η αντιμετώπιση της απαιτεί τη συνεργασία πολλών ειδικοτήτων.

Εκ μέρους της συντακτικής επιτροπής ευχαριστώ θερμά τους συναδέλφους που συμμετείχαν στην έκδοση του τεύχους αυτού των θεμάτων.

Θέλω να πιστεύω ότι το τεύχος αυτό όπως και τα προηγούμενα θα είναι διδακτικό για τους συναδέλφους.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Στα “Θέματα Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής” δημοσιεύονται κατ’ αρχήν εκτεταμένες ανασκοπήσεις σε συγκεκριμένο, κάθε φορά, θέμα. Υπεύθυνος για την επιλογή των θεμάτων και των συνεργατών που θα συγγράψουν τα επί μέρους κεφάλαια είναι η συντακτική επιτροπή. Κατά καιρούς θα μπορούν να δημοσιεύονται ενδιαφέροντα ενημερωτικά άρθρα, επιστημονικές απόψεις και επιστολές καθώς και επιστημονικές εργασίες πρωτότυπες και συναφείς προς τις ειδικότητες της αναισθησιολογίας και εντατικής. Τα κείμενα που υποβάλλονται για δημοσίευση πρέπει να μην έχουν δημοσιευθεί ή να μην τελούν υπό δημοσίευση σε άλλο περιοδικό.

Τα κείμενα παραλαμβάνονται από την συντακτική επιτροπή η οποία, αφού τα μελετήσει, υποδεικνύει στους συγγραφείς τυχόν διορθώσεις και αποφασίζει για την δημοσίευση τους. Το κυρίως κείμενο των ενημερωτικών άρθρων δεν θα πρέπει να ξεπερνά τις 20 δακτυλογραφημένες σελίδες ή άλλο όριο που έχει οριστεί κατά εξαίρεση για το συγκεκριμένο άρθρο από την συντακτική επιτροπή (η σελίδα υπολογίζεται μέγεθος A4, διπλό διάστημα, μέγεθος γραμματοσειράς 10pt, περιθώριο 3cm από κάθε πλευρά). Για τις δημοσιεύσεις απόψεων πάνω σε ζητήματα Αναισθησιολογίας και Εντατικής Ιατρικής, τα κείμενα δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τις 8 σελίδες, ενώ για επιστολές προς το περιοδικό δεν πρέπει να ξεπερνούν τις 3 δακτυλογραφημένες σελίδες. Οι επιστολές που αναφέρονται σε δημοσιεύσεις του περιοδικού, δημοσιεύονται υποχρεωτικά, ενώ δικαίωμα απαντήσεως διατηρούν το περιοδικό ή οι συγγραφείς. Όπως είναι φυσικό όλα τα άρθρα που στέλνονται για δημοσίευση θα πρέπει να είναι σε ηλεκτρονική μορφή, γραμμένα στην επίσημη δημοτική γλώσσα, με το μονοτονικό σύστημα. Το κείμενο θα πρέπει να είναι γραμμένο με επεξεργαστή κειμένου συμβατό με το λειτουργικό σύστημα Windows (πχ το πρόγραμμα Word της εταιρείας Microsoft). Η προτεινόμενη γραμματοσειρά είναι η Times New Roman. Στην πρώτη σελίδα θα αναγράφεται ο τίτλος του κειμένου, το ονοματεπώνυμο και ο τίτλος καθώς και η θέση εργασίας που κατέχει ο συγγραφέας ή οι συγγραφείς του κειμένου. Ακολούθως θα γράφεται η ελληνική περίληψη του κειμένου που δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 200 λέξεις (προηγείται η ένδειξη ΠΕΡΙΛΗΨΗ). Ακολούθως θα αναγράφονται 4 ή 5 λέξεις κλειδιά (key words) στην αγγλική γλώσσα. Στο τέλος του κειμένου και πριν τη βιβλιογραφία θα γράφεται η περίληψη στην αγγλική γλώσσα (προηγείται η ένδειξη ABSTRACT).

Η Βιβλιογραφία πρέπει να είναι αριθμημένη και ταυτάριθμη με τις βιβλιογραφικές παραπομπές του κειμένου και θεωρείται η τελευταία παράγραφος του κειμένου. Οι τίτλοι των περιοδικών γράφονται σε συντομία σύμφωνα με τον τύπο που υπάρχει στο Medline. Παραδείγματα δίνονται στη συνέχεια:

Περιοδικά

Mackenzie N., Grant Is. Propofol for intravenous sedation. *Anaesthesia* 1987; 42:3-6.

Βιβλία

Aitkenhead A., Smith G. *Textbook of Anaesthesia*. New York: Churchill Livingstone, 1990. Κεφάλαιο βιβλίου

Schwilden H., Stoeckel H., Schuttler J., Lauven PM. Interactive drug rate control in open loop systems. In Stoeckel H., ed. *Quantitation, modelling and control in anaesthesia*. Stuttgart: Georg Thieme Verlag, 1985:2608.

Ηλεκτρονική πηγή

The ASA Guidelines for Ambulatory Anesthesia and Surgery. <http://www.asahq.org/publications/guidelines>

Λέξεις που επαναλαμβάνονται πάνω από τρεις φορές στο κείμενο μπορούν να συντομευθούν, αρκεί να υπάρχει υποσημείωση για τη συντόμευση αυτή. Για τις συντμήσεις με λατινικούς χαρακτήρες, πρέπει να αναγράφεται σε υποσημείωση ή σε παρένθεση, η πλήρης ονομασία στην γλώσσα προέλευσης και η ελληνική της μετάφραση.

Οι μονάδες μέτρησης και οι ανάλογες συντμήσεις πρέπει να είναι ή αυτές του S.I. ή οι συνήθεις χρησιμοποιούμενες στην κλινική πράξη. Όχι όμως οποιοδήποτε μείγμα τους. Τα φάρμακα αναγράφονται με την επίσημη κοινή χημική τους ονομασία (π.χ. λιδοκαΐνη και όχι ξυλοκαΐνη). Το συγκεκριμένο σκεύασμα μπορεί να γράφεται σε παρένθεση. Χρήσιμος οδηγός είναι αυτός του Ε.Ο.Φ. (Εθνικό Συνταγολόγιο, Εκδόσεις Ε.Ο.Φ., 2000). Τα φάρμακα που δεν έχουν πάρει έγκριση από τον ΕΟΦ και δεν κυκλοφορούν στην Ελλάδα ή βρίσκονται σε πειραματικό στάδιο μελέτης, αναγράφονται με την επίσημη χημική τους ονομασία με λατινικούς χαρακτήρες.

Οι πίνακες, τα σχήματα, τα διαγράμματα και οι εικόνες, δεν ενσωματώνονται στο κείμενο αλλά τοποθετούνται σε ξεχωριστή σελίδα (μια σελίδα για κάθε εικόνα ή πίνακα ή σχήμα). Οι πίνακες δακτυλογραφούνται σε διπλό διάστημα, αριθμούνται και έχουν ιδιαίτερο τίτλο (λεζάντα) ο καθένας. Οι πίνακες δεν

πρέπει να επαναλαμβάνουν στοιχεία που τα βρίσκει ο αναγνώστης μέσα στο κείμενο. Όλοι οι πίνακες πρέπει να αναφέρονται μέσα στο κείμενο με τον αριθμό τους. Οι πίνακες δεν πρέπει να ξεπερνούν σε μέγεθος τη μια σελίδα A4. Όλες οι συντμήσεις που χρησιμοποιούνται στους πίνακες, ερμηνεύονται στη λεζάντα του κάθε πίνακα. Αν ο πίνακας περιέχει αυτούσια στοιχεία ή δεδομένα από άλλη δημοσιευμένη εργασία, πρέπει να αναγράφεται η πηγή αναφοράς ή να τοποθετείται βιβλιογραφική παραπομπή. Είναι προτιμότερο οι πίνακες να είναι γραμμένοι με μαύρους χαρακτήρες σε λευκό φόντο (αν ο συγγραφέας κρίνει απαραίτητο να τονίσει συγκεκριμένα σημεία του πίνακα, είναι προτιμότερο να χρησιμοποιήσει λίγους, ανοιχτούς και ευκρινείς τόνους του γκρι). Πρέπει να σημειωθεί ότι το αποτέλεσμα της εκτύπωσης δεν είναι πάντα όμοιο με αυτό της οθόνης του υπολογιστή.

Τα σχήματα, τα διαγράμματα και οι εικόνες, πρέπει να υπάρχουν σε ηλεκτρονική μορφή σε ξεχωριστό αρχείο και για τον τίτλο καθώς και για την αρίθμηση τους, ισχύει ότι και για τους πίνακες. Έγχρωμες φωτογραφίες δημοσιεύονται μόνο εάν κριθούν ότι είναι απαραίτητες για την κατανόηση του κειμένου. Οι συγγραφείς πρέπει να γνωρίζουν όμως ότι θα επιβραυνθούν το κόστος της εκτύπωσης. Όλα τα κείμενα αποστέλλονται σε ηλεκτρονική μορφή στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση (e-mail): grosoman@otenet.gr και πρέπει να συνοδεύονται από σημείωμα με το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση, το τηλέφωνο και την ηλεκτρονική διεύθυνση (e-mail) επικοινωνίας του συγγραφέα. Στην ίδια διεύθυνση μπορούν να απευθυνθούν για οποιαδήποτε διευκρίνιση αφορά όλα τα παραπάνω.

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΣΥΝΕΒΑΛΛΑΝ

Αμανίτη Αικατερίνη

Αναισθησιολόγος
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αναισθησιολογίας
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας
ΠΓΝΘ ΑΧΕΠΑ

Βαβλίτου Άννα

MD, MSc, PhD
Βοηθός Διευθυντής Κλινικής Εντατικής Θεραπείας
Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας

Βόλακλη Ελένη

Αναισθησιολόγος – Εντατικολόγος,
Διευθύντρια ΕΣΥ
ΜΕΘ ΠΑΙΔΩΝ, ΓΝΘ Ιπποκράτειο

Βιολάκη Ασημίνα

Παιδοχειρουργός – Εντατικολόγος,
Διευθύντρια ΕΣΥ,
ΜΕΘ ΠΑΙΔΩΝ, ΓΝΘ Ιπποκράτειο

Γροσομανίδης Βασίλειος

Αναισθησιολόγος
Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Ιατρικής ΑΠΘ
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Δουκέλης Παναγιώτης

Παθολόγος – Εντατικολόγος
Διευθυντής ΜΕΘ
ΓΝΘ Παπαγεωργίου

Ιασωνίδου Χριστίνα

Αναισθησιολόγος – Εντατικολόγος
Διευθύντρια ΕΣΥ
B ΜΕΘ Γ.Ν.Θ. «Γ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ»

Καπανίδης Κωνσταντίνος

Ειδικευόμενος Αναισθησιολογίας
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Κυπαρισσά Μαγδαλένα

Αναισθησιολόγος
Διευθύντρια ΕΣΥ
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Λαβρεντίεβα Αθηνά

Αναισθησιολόγος-Εντατικολόγος,
Διευθύντρια ΕΣΥ
Α- ΜΕΘ Νοσοκομείο Γ. Παπανικολάου

Λαθύρης Δημήτριος

Αναισθησιολόγος – Εντατικολόγος
Διευθυντής ΕΣΥ
ΜΕΘ ΓΝΘ Γ. Γεννηματάς

Λιβανίδου Θεοδοσία

Εργαστήριο Κλινικής Φαρμακολογίας, Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, ΑΠΘ

Μαυρόπουλος Χρήστος

Ειδικευόμενος Αναισθησιολογίας
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Μήτος Α. Γιακουμής

Αναισθησιολόγος – Εντατικολόγος
Επιμελητής Β΄, Κλινική Αναισθησιολογίας
Γ.Ν.Θ. «Γ. Παπανικολάου»

Μουλούδη Ελένη

Αναισθησιολόγος- Εντατικολόγος
Διευθ. ΕΣΥ, ΜΕΘ Ενηλίκων ΓΝΘ «Ιπποκράτειο»

Μπίρμπα Βασιλική

Ειδικευόμενη Αναισθησιολογίας
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Μπόσμου Ζωή

Αναισθησιολόγος- Εντατικολόγος
Επ. Β΄, ΜΕΘ Ενηλίκων ΓΝΘ «Ιπποκράτειο»

Νικοπούλου Αναστασία

Ειδικευόμενη Αναισθησιολογίας
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Ουραήλογλου Βασίλειος

Αναισθησιολόγος – Εντατικολόγος
Διευθυντής ΕΣΥ
ΜΕΘ Νοσοκομείο Πολυγύρου

Παλάσκα Ελευθερία

Ειδικευόμενη Ανασθησιολογίας
Κλινική Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Παπακωνσταντίνου Κωνσταντίνος

Ειδικευόμενος Ανασθησιολογίας
Κλινική Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Παπακωνσταντίνου Παναγιώτα

Ανασθησιολόγος
Επιμελήτρια ΕΣΥ
Κλινική Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Πεζήκογλου Ιωακείμ

Ανασθησιολόγος
Κλινική Άγιος Λουκάς Θεσσαλονίκη

Περτσικάπα Μαριάνθη

Ειδικευόμενη Ανασθησιολογίας
Κλινική Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Πουρζιτάκη Χρυσούλα

Ανασθησιολόγος
Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Ιατρικής ΑΠΘ
Κλινική Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας, ΠΓΝΘ ΑΧΕΠΑ,
Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, ΑΠΘ

Προβιτσάκη Χρυσούλα

Ειδικευόμενη Ανασθησιολογίας
Κλινική Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Ρένεσης Βασίλειος

Πνευμονολόγος - Εξειδικευόμενος Εντατικολογίας,
Α-ΜΕΘ Νοσοκομείο Γ. Παπανικολάου

Σαουλίδης Σταύρος

Ειδικευόμενος Ανασθησιολογίας
Κλινική Ανασθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας ΑΠΘ, ΓΝΠΘ ΑΧΕΠΑ

Σδούγκα Μαρία

Ανασθησιολόγος – Εντατικολόγος
Συντονίστρια Διευθύντρια
ΜΕΘ ΠΑΙΔΩΝ, ΓΝΘ Ιπποκράτειο

Τσαούση Γεωργία

Αναισθησιολόγος - Εντατικολόγος,
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αναισθησιολογίας
Κλινική Αναισθησιολογίας και Εντατικής Θεραπείας, Παν. Γ.Ν.Θ. ΑΧΕΠΑ

Τσιούλης Ηλίας

Πνευμονολόγος- Εντατικολόγος
Όμιλος Euromedica

Φυντανίδου Βαρβάρα

Αναισθησιολόγος
Διευθύντρια ΕΣΥ
Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών
ΠΓΝΘ ΑΧΕΠΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1) ΑΡΘΡΟ ΣΥΝΤΑΞΗΣ Βασίλειος Γροσομανίδης	11
2) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ SHOCK Βασίλης Ουραήλογλου	13
3) ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΑΘΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ SHOCK Βασίλης Ουραήλογλου	19
4) ΦΑΡΜΑΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΟΔΥΝΑΜΙΚΗ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ SHOCK Θεοδοσία Λιβανίδου, Μ. Χρύσα Πουρζιτάκη	27
5) ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ ΜΕ SHOCK Παναγιώτα Παπακωνσταντίνου	37
6) ΠΑΡΑΚΛΙΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ ΜΕ SHOCK Παναγιώτης Δουκέλης	41
7) ΑΙΜΟΔΥΝΑΜΙΚΟ MONITORING ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΛΗΞΙΑ Δημήτριος Λαθύρης	47
8) ΤΟ MONITORING ΤΗΣ ΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΔΕΥΣΗΣ Άννα Βαβλίτου	59
9) ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ Ζωή Μπόσμου, Ηλίας Τσιούλης, Ελένη Μουλούδη	67
10) ΚΑΡΔΙΟΓΕΝΕΣ SHOCK Βασίλειος Γροσομανίδης, Βαρβάρα Φυντανίδου, Χρυσούλα Προβιτσάκη, Κωνσταντίνος Καπανίδης, Αναστασία Νικοπούλου, Ελευθερία Παλάσκα, Σταύρος Σαουλίδης, Μαγδαλένα Κυπαρισσά	75
11) ΚΑΡΔΙΑΚΟΣ ΕΠΙΠΩΜΑΤΙΣΜΟΣ Βασίλειος Γροσομανίδης, Βαρβάρα Φυντανίδου, Μαριάνθη Περτσικάπα, Ιωακείμ Περζήκογλου, Βασιλική Μπίρμπα, Χρήστος Μαυρόπουλος, Κωνσταντίνος Παπακωνσταντίνου, Μαγδαλένα Κυπαρισσά ..	95
12) ΣΗΨΗ ΚΑΙ ΣΗΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΠΛΗΞΙΑ Αθηνά Λαβρεντίεβα, Βασίλειος Ρένεσης	113
13) ΥΠΟΟΓΚΑΙΜΙΚΗ ΚΑΤΑΠΛΗΞΙΑ Γεωργία Τσαούση	121
14) ΑΝΑΦΥΛΑΚΤΙΚΟ SHOCK Αικατερίνη Αμανίτη	135
15) ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΣΕ ΑΣΘΕΝΗ ΜΕ SHOCK Γιακουμής Μήτος	141

16) Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΗΧΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΗ ΜΕ SHOCK Χριστίνα Ιασωνίδου	155
17) ΤΟ SHOCK ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ Ελένη Βόλακκη	163
18) ΝΕΚΥΙΑ	177